Doorontwikkeling

Lokaal Uitvoeringsprogramma Vie

2025-2027

Voorwoord/leeswijzer

In 2021 heeft Vie het lokaal uitvoeringsprogramma (LUP) opgesteld dat in januari 2021 door de raad van de gemeente Kerkrade is vastgesteld. Passend binnen de ambities van Vie, en in lijn met de subsidievoorwaarden van Provincie, Stadsregio en IBA werd hiermee invulling gegeven aan de diverse subsidiebeschikkingen met betrekking tot Vie.

Na ruim 3 jaar waarin het beleid rond vitaliteit en gezondheid niet heeft stilgestaan en met de ervaring en ontwikkelingen van Vie, is het nu tijd om terug en vooruit te blikken en het LUP Vie te actualiseren. Voor u ligt het rapport 'doorontwikkeling Lokaal Uitvoeringsprogramma Vie - Leven in Beweging'.

In dit rapport kijken we naar de rol van Vie anno 2024 en onderzoeken we waar de grootste toegevoegde waarde van Vie ligt. Hiermee krijgen we een duidelijke focus van Vie voor de jaren 2025-2027. Hoe doen we dit?

Deze rapportage begint met een kort inzicht in het nut en noodzaak van vitaliteits- en gezondheidsbeleid en plaatst het gedachtegoed van Vie in de huidige tijd.
In hoofdstuk 3 inventariseren we vervolgens het huidige (gezondheids-)beleid en interventies op landelijk, provinciaal en regionaal niveau. Waar interventies al anders dan lokaal worden opgepakt, heeft het immers minder toegevoegde waarde om daar ook vanuit Vie nog eens speciaal aandacht aan te besteden. We gaan dus kijken waar de zogenaamde 'witte' vlekken liggen.
Vervolgens gaan we kijken naar preventie. Vie is immers gericht op preventie. Maar wat verstaan we eigenlijk onder preventie en welke verschillende vormen van preventie bestaan er? In hoofdstuk 4 gaan we dan ook kijken naar deze verschillende vormen om af te bakenen op welke vorm van preventie Vie zich het meest zal richten.
Als we dan weten waar de witte vlekken liggen en op welke vorm van preventie Vie zich het beste kan richten is het natuurlijk erg belangrijk om te weten op welke gebieden het grootste verschil gemaakt kan worden als het gaat om het inhalen van gezondheidsachterstanden. Dit doen we door de belangrijkste oorzaken van gezondheidsverschillen bij onze keuze te betrekken.

In hoofdstuk 5 zijn al de bevindingen samenvattend gecombineerd tot een duidelijke focus tot en met 2027.

Naast de interventies die vanuit Vie worden ingezet, kent Vie ook nog de Vie-Innovatiehub. In hoofdstuk 6 gaan we in op de rol van de Vie-Innovatiehub. Aan de hand van de ervaringen van de afgelopen jaren en de opgaven van de toekomst, wordt ook daar een focus aangebracht voor de periode tot en met 2027.

Inhoudsopgave

Deel 1 Vie - Leven in beweging

Voorwoord 2

Hoofdstuk 1 Aanleiding van Vie onverminderd van toepassing 4

Hoofdstuk 2 Vie-gedachtegoed beweegt mee 5

Hoofdstuk 3 Vie in samenhang tot overig gezondheidsbeleid 6

Hoofdstuk 4 Vie en de (meeste) toegevoegde waarde 9
4.1 Vie gedachtegoed in relatie tot preventie 9
4.2 Belangrijkste oorzaken gezondheidsverschillen 10
4.3 Gezondheidsthema's die aandacht vragen 10

Hoofdstuk 5 Focus Vie 12

Hoofdstuk 6 Samenvatting 14

Bijlage 1: Gezondheidsbeleid op hoofdlijnen 15
Bijlage 2: Preventiepiramide zorg 20

Hoofdstuk 1 De aanleiding van Vie onverminderd van toepassing

In 2021 is het eerste Lokaal Uitvoeringsprogramma (LUP) Vie vastgesteld. De noodzaak van een gezamenlijke inzet op vitaliteit en gezondheid is sinds 2021 niet gewijzigd. We zouden kunnen zeggen 'helaas', maar ook in 2021 wisten we al dat het inhalen van de achterstand in vitaliteit en gezondheid een aanpak van de lange adem zou zijn. De aanleiding is daarmee dan ook niet veranderd. Onveranderd is ook dat gezondheid meer is dan een levensverwachting en de afwezigheid van ziekte. Gezondheid gaat over kwaliteit van leven, kansen in het leven, betekenisvol meedoen in de samenleving, de omgeving waarin je leeft, met betekenisvol werk of een andere bijdrage. Gezondheid vraagt om een stabiele en gezonde leefomgeving, bestaanszekerheid een veilige buurt en een sociaal netwerk. Of het nu gaat over armoede, arbeidsmarkt, onderwijs, gezonde voeding, openbare ruimte, sport en cultuur, alles raakt gezondheid.

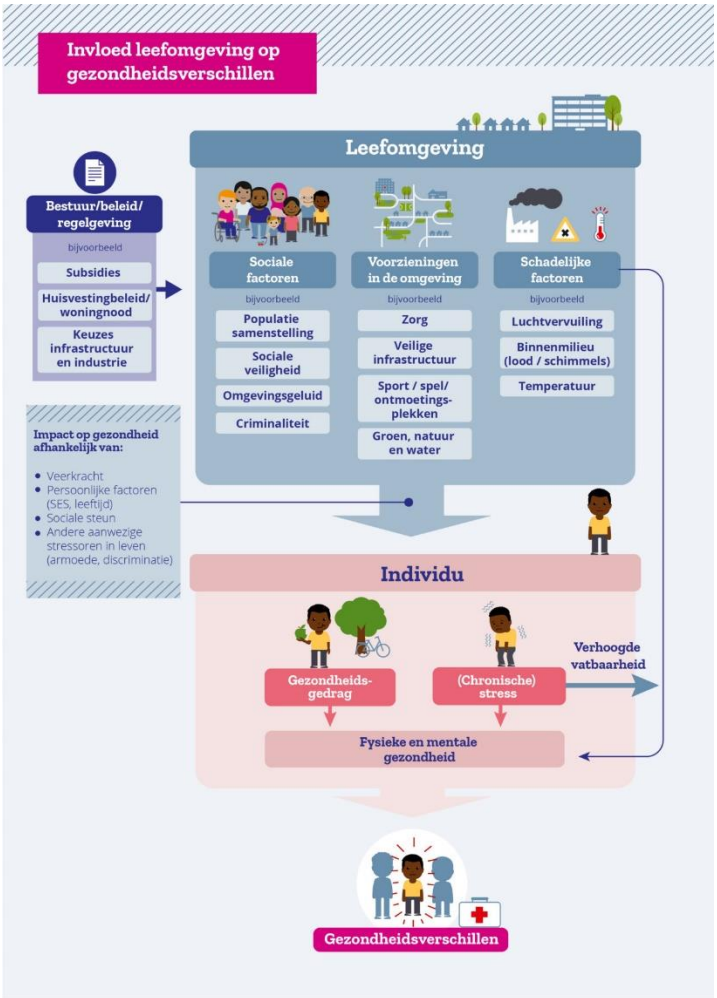

Bron: [Alles wat je moet weten over gezondheidsverschillen - Pharos](), 2024

Hoofdstuk 2 Vie-gedachtegoed beweegt mee

Het **gedachtegoed** van Vie is in 2021 opgebouwd rond de drie pijlers Gezonde jeugd, Vitaal ouder worden en Vitale wijken. Vanuit de gedachte ‘de jeugd heeft de toekomst’, de levenscyclus met een leven lang leren, wonen, werken en leven en daarnaast het belang van een omgeving waarin dit allemaal mogelijk is, zijn deze pijlers die nog steeds toereikend en actueel. Nu, 3 jaar later, zijn echter ook steeds meer de gevolgen zichtbaar van de toename van de zorgvraag. Waar welzijn en de sociale cohesie de sleutel tot een zelfredzame samenleving vormen, zijn ze tegelijkertijd ook nog te veel buiten beeld om de toekomstige opgaven het hoofd te kunnen bieden. Nadrukkelijker dan 3 jaar geleden zal voor de komende periode in de pijler Vitale wijken dan ook de ombuiging te zien zijn van zorg naar welzijn/voorliggend veld. Waar Vitale wijken in 2021 al als randvoorwaarde werden gezien, wordt de komende jaren hierop nadrukkelijker ingezet. Zetten we de pijlers bij elkaar dan ziet het gedachtegoed van Vie er anno 2024 als volgt uit:

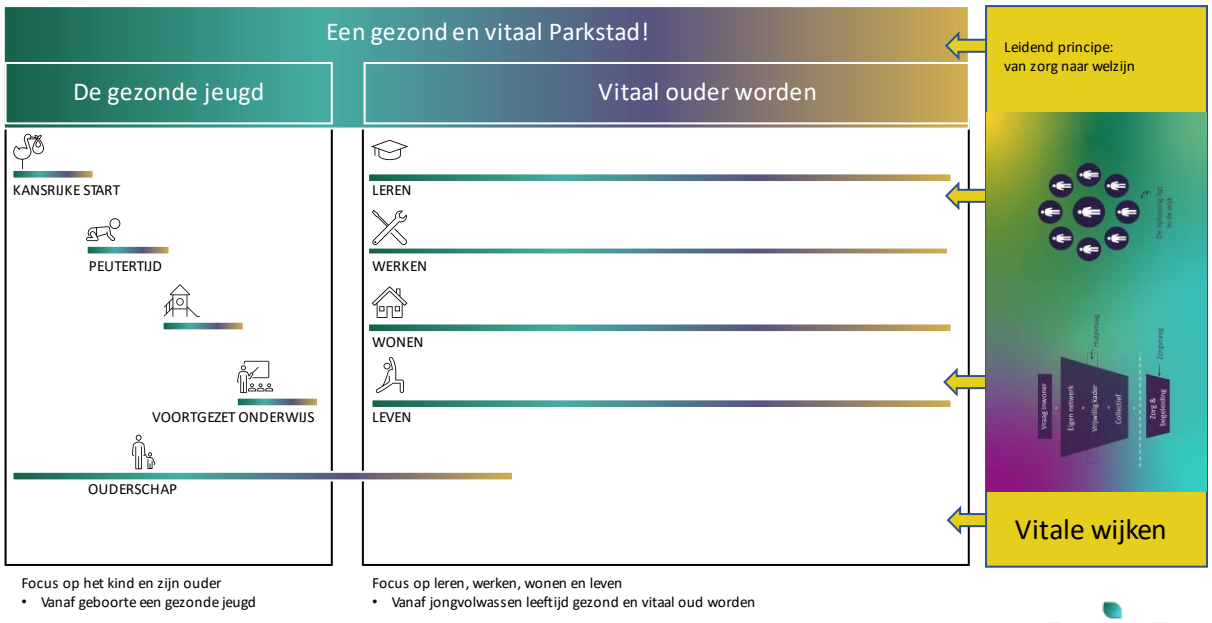

Hoofdstuk 3 Vie in samenhang tot overig gezondheidsbeleid

Het nationale en regionale gezondheidsbeleid heeft de afgelopen jaren niet stil gestaan. Zowel nationaal, provinciaal als regionaal hebben zich ontwikkelingen voorgedaan en zijn nieuwe initiatieven ontwikkeld. Zo hebben het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) hun intrede gedaan, heeft de Provincie Limburg het beleidskader Samenleven en Bestaanszekerheid vastgesteld, kent Trendbreuk het werkplan 2024-2026 en is aan de Stadsregio Parkstad Limburg de Regiodeal II toegekend. Het onderdeel Sociaal Economische Structuurversterking (SES) in deze Regiodeal heeft als één van de thema's gezondheid en vitaliteit van inwoners en wijken.
Momenteel wordt ook het gezondheidsbeleid van de gezamenlijke gemeenten in Zuid-Limburg geactualiseerd. Dit LUP is in lijn met wat daarin de ontwikkelrichtingen zijn.
Wat we regionaal zien, is dat er sterk wordt ingezet op de allerjongsten. Het gaat hierbij vooral om de jongsten van -9 maanden tot 1000 dagen (kansrijke start). Met het werkplan Trendbreuk Zuid-Limburg 2024-2026, is daarin een uitbreiding van een doorgaande lijn naar de iets oudere jeugd in het primair onderwijs te zien. Welbevinden, bewegen en voeding zijn in deze doorgaande lijn de centrale thema's.

Vanuit het regio beeld en regioplan Zuid-Limburg wordt invulling gegeven aan de doelen van IZA via de inhoudelijke thema's:

- Veilige, sociale, gezonde leefomgeving
- Gezonde generatie
- Vitaal ouder worden
- Mentale gezondheid
- Zorgoptimalisatie

In de verbinding met GALA zijn het de volgende onderwerpen die centraal staan:

- Terugdringen gezondheidsachterstanden
- Kansrijke start
- Mentale gezondheid
- Aanpak overgewicht en obesitas
- Valpreventie
- Leefomgeving
- Vroegsignalering alcoholproblematiek en Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)
- Eén tegen eenzaamheid
- Welzijn op recept

Vanuit de Stadsregio Parkstad wordt met SES een extra impuls gegeven aan Kansrijke Start, Rijke schooldagen, onderwijs en arbeidsmarkt en gezondheid en vitaliteit van inwoners en wijken. Dit laatste thema wordt uitgewerkt via het regionaal Uitvoeringsprogramma VIE.
In **bijlage 1** is een verdere uitwerking/toelichting te vinden van de inventarisatie verschillende gezondheidsnota's/ beleid.

Als we de verschillende onderdelen van **gezondheidsbeleid** op rijks, provinciaal en regionaal niveau in samenhang bekijken, dan is een en ander in het onderstaande overzicht samen te vatten. Zoals we in hoofdstuk 1 al zagen, is gezondheid in bijna alle onderdelen van onze leefomgeving te vinden. Het is dan ook ondoenlijk om het volledige veld van gezondheid in een plaatje samen te vatten. De blokjes met de '….' geven dat weer.

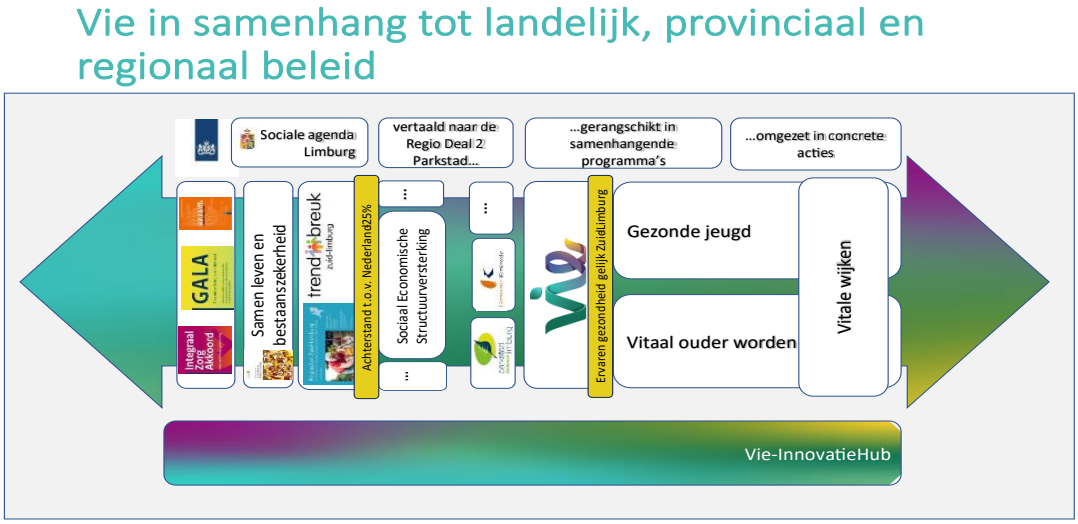

Brengen we de verschillende **interventies** die vanuit Trendbreuk, binnen IZA/GALA regionaal (door de GGD ZL) worden opgepakt en de speerpunten van de Regiodeal- onderdeel SES in samenhang dan zien we daarin het volgende beeld:

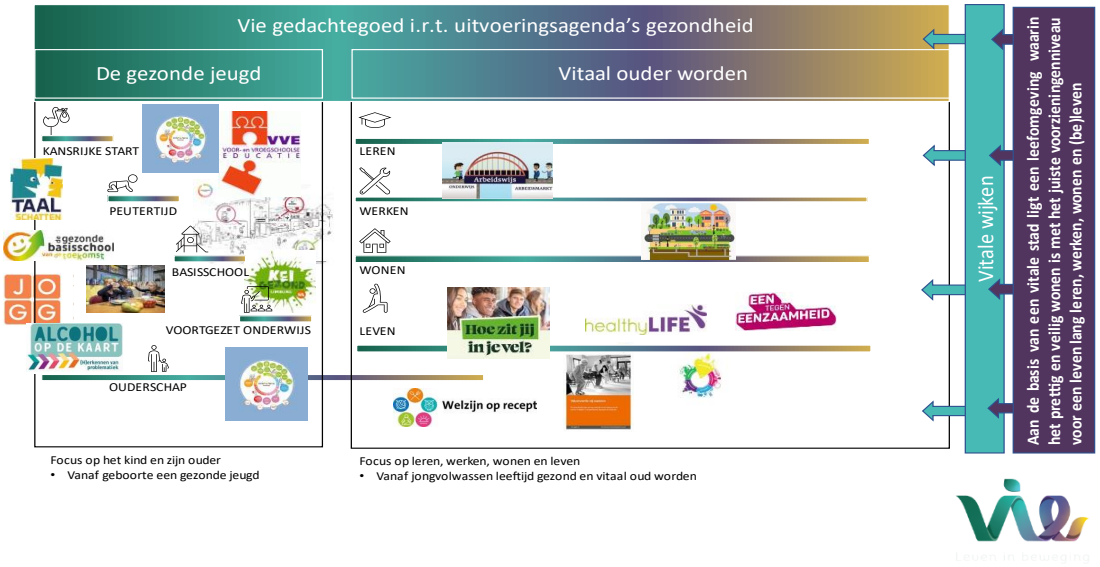

Bovenstaande inventarisatie geeft zonder uitputtend te zijn een beeld van wat er speelt op het gebied van gezondheid/vitaliteit in Kerkrade. Te zien is dat er stevig wordt ingezet op de pijler Gezonde Jeugd. Hierop zal ook de komende jaren onverminderd stevig worden blijven ingezet. Onderzoek heeft namelijk uitgewezen dat investeren in de jongste jeugd het grootste maatschappelijk rendement kent.

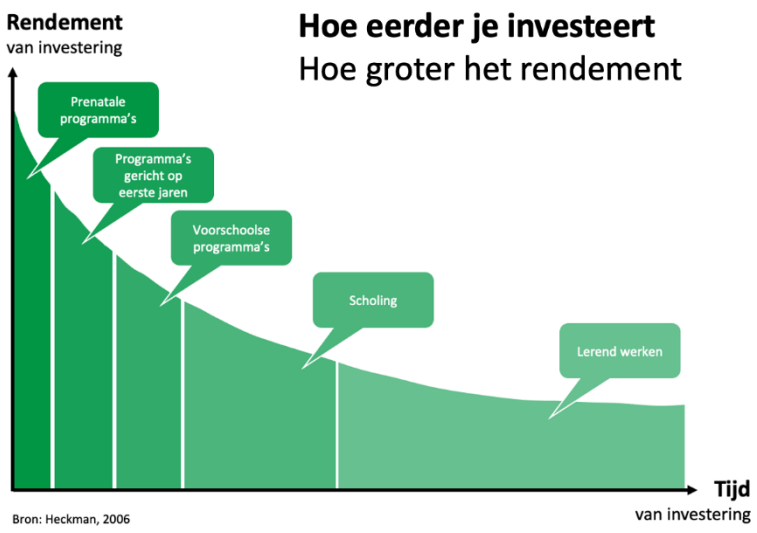

Naast interventies op het gebied van Gezonde jeugd wordt ook duidelijk dat er nog 'witte vlekken' binnen Vitaal ouder worden en Vitale wijken liggen. Witte vlekken waar Vie een rol zou kunnen vervullen. Hiermee is echter nog niet aan te geven waar ook de meeste toegevoegde waarde van Vie zou kunnen liggen. Uitgangspunt van Vie is immers waarde toevoegen aan de (bestaande) gezondheidsaanpak en zeker geen zaken dubbel doen of opnieuw doen. Daarnaast is Vie preventiegericht en is de insteek van Vie om in te zetten op die onderwerpen waar de meeste gezondheidswinst te behalen is. In hoofdstuk 4 wordt hier verder op ingegaan.

Hoofdstuk 4 Vie en de (meeste) toegevoegde waarde

Uit hoofdstuk 3 komt naar voren dat er al op tal van onderwerpen stevig wordt ingezet op het inhalen van de gezondheidsachterstanden. In deze veelheid van activiteiten en programma's komt ook de vraag op: Wat is nou een goede keuze van onderwerpen om aandacht aan te besteden?
De insteek van Vie is preventief, maar onder preventie valt een heel scala aan mogelijkheden.
In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de verschillende vormen van preventie (4.1).
In paragraaf 4.2 wordt er vervolgens ingegaan op de belangrijkste oorzaken van gezondheidsverschillen.
In paragraaf 4.3 wordt het inzicht van paragraaf 4.1 en 4.2 naast de het huidige (regionale) gezondheidsbeleid zoals geïnventariseerd in hoofdstuk 3 gelegd. Daarmee ontstaat er inzicht waar Vie de meeste toegevoegde waarde kan hebben.

4.1 Vie gedachtegoed in relatie tot preventie

Vie is preventief gericht. Maar wat betekent dat? Enerzijds kennen we preventie vanuit de bril van de 'zorg'. Hierbij is onderscheid te maken tussen universele, selectieve, geïndiceerde en zorggerelateerde preventie (zie bijlage 2).
Bij preventie zoals die vanuit gemeenten en dus Vie bekeken wordt, sluit echter veel meer de blik op preventie vanuit het sociaal domein aan. Deze zullen we dan ook gebruiken voor dit Lokaal Uitvoeringsprogramma.

Preventie in het sociaal domein gaat over het voorkomen van problemen of de verergering ervan, met als doel dat mensen zich gezonder en beter voelen. Goed preventiebeleid kan bijdragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen en het beheersen van de zorgkosten. Met het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) wordt gewerkt aan een duurzame beweging naar preventie. Het versterken van de sociale basis speelt hierin een centrale rol.
Preventief werken in het sociaal domein is dus gericht op het voorkomen van problemen of, als ze zich al voordoen, ze te verkleinen of leefbaar te maken. (bron: Preventie en de sociale basis | Movisie, 21 december 2023)

1. Primaire preventie
Primaire preventie gaat over het voorkomen dat er problemen bij niet-hulpbehoevende inwoners ontstaan. De interventies zijn gericht op het versterken van beschermende factoren, als er nog niets aan de hand is. Hierbij valt te denken aan een breed aanbod aan voorzieningen die gezond leven stimuleren als beweegaanbod, maar ook het versterken van de sociale basis. Een ander voorbeeld is het inzetten op samenlevingsopbouw waardoor wijken veerkrachtiger worden.

2. Secundaire preventie
Secundaire preventie speelt in situaties waar al signalen en risicofactoren aanwezig zijn. Interventies zijn hierbij gericht op risicogroepen; op het verminderen van de risicofactoren of het stabiliseren daarvan. Hierbij valt te denken aan budgettrainingen of de programma's kansrijke start voor kwetsbare zwangeren/jongeren.

3. Tertiaire preventie
Tertiaire preventie gaat over situaties waar er al problemen bij inwoners zijn en waarin je herhaling, terugval of erger wilt voorkomen. De interventies richten zich op het tegengaan van negatieve gevolgen en het voorkomen van verergering van problematiek bij inwoners.
Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld schuldhulpverlening maar ook programma's als Healthy Life.

Vanuit de gedachte ‘voorkomen is beter dan genezen’ spreekt het voor zich dat **primaire** en **secundaire preventie** de voorkeur heeft. Ondertussen is tertiaire preventie niet uit te sluiten waarbij wel gewaakt moet worden niet in het medisch domein te treden. Kijken we naar de huidige interventies (zie schema in hoofdstuk 3) dan is daarin te zien dat interventies vooral gericht zijn op secundaire en tertiaire preventie. Het ligt daarmee voor de hand dat **Vie zich meer zal gaan focussen op primaire preventie.**

4.2 Belangrijkste oorzaken van gezondheidsverschillen

Het speelveld van gezondheid is enorm groot. Wat is dan een goede keuze van onderwerpen om aandacht aan te besteden? Hiervoor gebruiken we mede een onderzoek van Pharos over de achterliggende oorzaken van gezondheidsverschillen:

Bron: Alles wat je moet weten over gezondheidsverschillen - Pharos, 2024

Te zien is dat bestaanszekerheid, leefomstandigheden, sociaal netwerk en kennis en vaardigheden de grootste invloed hebben op de ervaren gezondheid. Onder sociaal netwerk en vaardigheden willen we niet onvermeld laten het belang van eigen regie, zelfredzaamheid en het belang van meedoen in de samenleving. Waar bestaanszekerheid, sociaal netwerk en kennis en vaardigheden meer persoonsgericht zijn, gaat leefomstandigheden/leefomgeving over sociale factoren, voorzieningen en schadelijke factoren in de omgeving die het gezondheidsgedrag beïnvloeden.

4.3 Gezondheidsthema’s die aandacht vragen

Als we vanuit voorgaande kennis kijken naar ‘blinde’ vlekken op het gebied van de inzet op gezondheidsbeleid, dan zien we daarin het volgende:
Op het onderdeel **bestaanszekerheid** wordt met onderwijs en arbeidsmarkt stevig ingezet. Een onderliggend probleem, het ontbreken van **kennis en (basis)vaardigheden** bij een groot deel van de inwoners, is daarbij nog minder onder de aandacht. Het thema **schulden en armoede** mag met het in ontwikkeling zijnde beleidsplan schulden en armoede al rekenen op intensieve aandacht.

Het onderdeel **leefomstandigheden** gaat over een breed palet aan onderdelen die allemaal van invloed zijn, waarbij er kansen liggen en worden verzilverd om de leefomgeving te verbeteren bij de fysieke herstructureringsopgaven. De aanpak van vitaliteit en gezondheid vraagt daarbij dus om een **integrale (wijk)aanpak**. Naast een **integrale benadering vanuit het sociale én fysieke veld** gaat het hierbij nadrukkelijk ook om de **samenwerking tússen partijen in de wijk**. Voegen we daaraan toe de

ombuiging van zorg naar welzijn/voorliggend veld, dan is **sociale cohesie/burgerparticipatie** daarbij nog een aandachtspunt.

Er zijn bij de volgende thema's grote kansen om via Vie bij te dragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen, het vergroten van gezondheid en vitaliteit van inwoners en wijken en het beheersen van de zorgkosten:

1. **Kennis en vaardigheden (en zelfregie)**
2. **Schulden en armoede**
3. **Integrale (wijk)aanpak (fysiek en niet fysiek én samenwerking tussen partijen)**
4. **Sociale cohesie/burgerparticipatie (samen redzaam)**

Eerder (paragraaf 4.1) is vanuit preventie geconstateerd dat de insteek van Vie gericht is op primaire en secundaire preventie. In het belang van voorkomen van ziekte mag daarbij het thema 'bewegen' niet ontbreken. In 2023 voldeed slechts 45% van de Nederlanders van 4 jaar en ouder aan de beweegrichtlijnen. Voldoende bewegen neemt toe met het opleidingsniveau. 51% van de hoogopgeleiden voldoet aan de beweegrichtlijnen versus 33% van de laagopgeleiden. Het thema

5. **bewegen als universele preventie**

vormt daarmee een 5e onderwerp waarin Vie een rol voor Vie ligt.

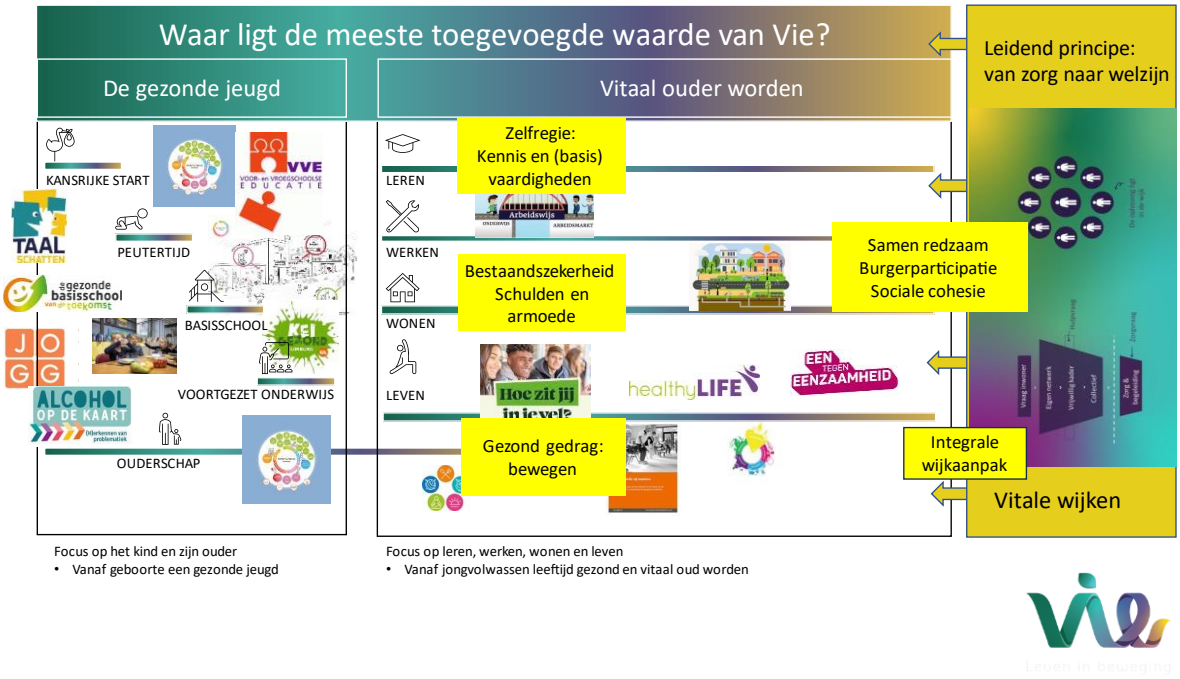

Hoofdstuk 5 Focus Vie-Innovatiehub 2024-2026

De Vie-Innovatiehub opereert afhankelijk van het vraagstuk steeds met wisselende partners in een netwerkorganisatie. Daarbij werkt de Innovatiehub voor en met partijen die zich programmatisch inzetten om (gezondheids-) achterstanden in te halen vanuit het gedachtegoed van Vie. De rol van de Vie-Innovatiehub beperkt zich daarbij niet alleen tot Kerkrade maar is regionaal.

De Vie-innovatiehub heeft zich de afgelopen 3 jaar steeds verder ontwikkeld. 'Kennis en expertise', 'executiekracht' en het 'bouwen aan communities' vormen nog steeds belangrijke grondleggers maar zijn lastig uit te leggen. Aan de hand van de activiteiten van de Vie-Innovatiehub in de afgelopen periode is daarom voor een nieuwe thema indeling gekozen:

Vie-Innovatiehub 2021-2024

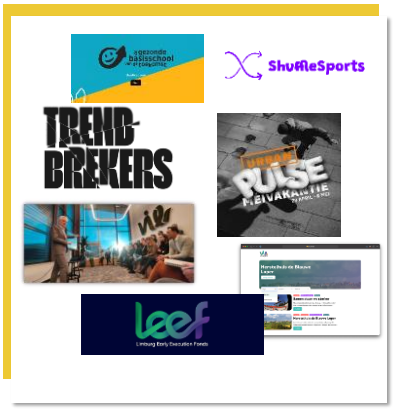

Verbinden

- LEEF! Fonds voor experimenten
- Programma Trendbrekers: *bundelen innovatiekracht*
- Mijnstreek Safari *Heerlen-Noord – Geleen-Zuid- Rolduckerveld*
- Integrale Wijk Aanpak *(kennissessies samen met SPL)*
- (Eu)regionale kennisuitwisseling
- Inspiratiebijeenkomsten

Fysiek ankerpunt

- Plek om te ontmoeten en innoveren
- Werkplaats voor partners

Ondersteunen

- Wie doet wat: NaVIEgator
- GBT readiness scan
- Bewegen/Urban culture
- Begeleiding zoektocht IZA/ GALA
- Werkbezoeken ministeries
- Kennisdeling

Experimenteren

- Pleintje App
- Shuffle sports
- Buurtschakels
- Welzijn op recept
- Actief plus (OU)
- Integrale wijkaanpak Rolduckerveld
- Monitoringstool (LIME)

De huidige rol en positie van de VIHP laat zich dus het best als volgt weergeven:

Verbinden: VIHP werkt nauw samen met gemeenten in Parkstad, maatschappelijke partners, ondernemers en inwoners en bevordert het 'elkaar kennen' en de kennisdeling.
Ondersteunen: Waar knelpunten worden ervaren levert VIHP denkkracht om te komen tot oplossingsrichtingen of concrete producten.
Experimenteren: Vie-leven in beweging is proeftuin voor experimenten en onderzoek. VIHP begeleidt en deelt de opgedane kennis en ervaringen.

In afstemming met de Stadsregio Parkstad/Bestuurscommissie SES (positief besluit verwacht 23 september 2024) is er een **Regionaal Uitvoeringsprogramma Vie** opgesteld waarin de rol van de Vie-Innovatiehub voor de regio als gedefinieerd.
Vanuit de rollen van Vie (verbinden, ondersteunen en experimenteren) zal in de periode 2024-2026 met focus op de 5 thema's en primaire en secundaire preventie in regionaal verband op onderstaande zaken worden ingezet. Hierbij zijn ook zaken 'optioneel' opgenomen. Optioneel omdat op voorhand voor de komende jaren niet te voorspellen is waar exact de behoefte ligt of hoe programma's, interventies en beleid zich ontwikkelen. De inzet van Vie kent daarmee een dynamisch karakter.

Verbinden (elkaar kennen en kennisdeling)

- Voortzetten van het programma Trendbrekers (2e en 3e editie)
- Organiseren inspiratiebijeenkomsten (najaar '24 2e editie zorg(zame samenleving)

- Continueren initiatief met Stadsregio Integrale wijkaanpak (IWA) waarbij de gezamenlijke vraagstukken uit de focuswijken RDII SES richtinggevend zijn:
  - Aanpak gemeenschapshuizen
  - Bewonersinitiatieven
  - IKC
  - Doorbraakmethode
- Mijnstreeksafari Heerlen-Noord, Geleen-Zuid, Rolduckerveld

optioneel

- Verbinden van verschillende schaalniveaus: Rijk, Provincie, regio, lokaal (bv verbinden kaders Samen Leven en Bestaanszekerheid en Leefbare steden en dorpen Provincie aan de agenda van Parkstad en Zuid-Limburg.

Ondersteunen

- Burgerbetrokkenheid/vrijwillige energie: financiële ondersteuning en meedenken
- Doorontwikkelen NaViegator
- Bereiken jeugd 13-24: Urban culture

Optioneel

- LEEF! Fonds (afhankelijk van uitkomsten Evaluatie)
- Faciliteren van regionale bijeenkomsten/organiseren gezamenlijke scholing bijvoorbeeld op GALA thema's
- Ondersteunen in het kennis delen m.b.t. bewezen effectieve interventies, nieuwe samenwerkingen zorg en sociaal domein, in beeld brengen wat er gebeurt IWA

Experimenteren (proeftuin voor experimenteren en onderzoek)

- Gebiedsontwikkeling Kerkrade Oost
- Pilot Pluswijken
- Doorontwikkeling Buurtschakels
- Shuffle sports (kennisdeling resultaten)
- Ontwikkelen gemeentelijke monitoringssysteem Vie om verschillende interventies in samenhang te kunnen volgen (LIME)
- Delen opgedane ervaringen

Optioneel

- Steeds open staan voor nieuwe experimenten/pilots

Hoofdstuk 6 Samenvatting focus Vie

In hoofdstuk 3 is Vie in relatie tot het huidige gezondheidsbeleid geplaatst. In hoofdstuk 4 is vervolgens ingegaan op de vraag: Wat is nou een goede keuze van onderwerpen om aandacht aan te besteden? Hierbij is gekeken naar de vormen van preventie, maar is ook ingegaan op de belangrijkste oorzaken van gezondheidsverschillen. Als we de resultaten hiervan plaatsen naast de rollen van de Vie-Innovatiehub uit paragraaf 5.1 dan is de focus van Vie voor de komende periode als volgt samen te vatten:

Focus van Vie samengevat

Onverminderd aandacht voor de allerjongsten

1. Primaire preventie
Gericht op het versterken van beschermende factoren, als er nog niets aan de hand is.

2. Secundaire preventie
Interventies gericht op risicogroepen, op het verminderen van de risicofactoren of op stabiliseren.

Onderwerpen die het minst op andere plaatsen worden opgepakt en er het meest toe doen:

- Kennis en vaardigheden (zelfregie) (waaronder basisvaardigheden en geletterdheid)
- Schulden en armoede
- Integrale (wijk)aanpak
- Sociale cohesie/burgerparticipatie (samen redzaam)
- Bewegen als universele preventie

- Verbinden
- Ondersteunen
- experimenteren

<u>Bijlage 1</u>: gezondheidsbeleid (landelijk, provinciaal en regionaal) op hoofdlijnen

Landelijk
Landelijke nota gezondheidsbeleid Landelijke-Nota-Gezondheidsbeleid-LNG-2020-2024.pdf
met als aandachtspunten:

- Sociale basis
- Leefstijldoelen (nationaal preventieakkoord)
- Preventie en gezondheid (IZA)
- Vitaal ouder worden (WOZO)

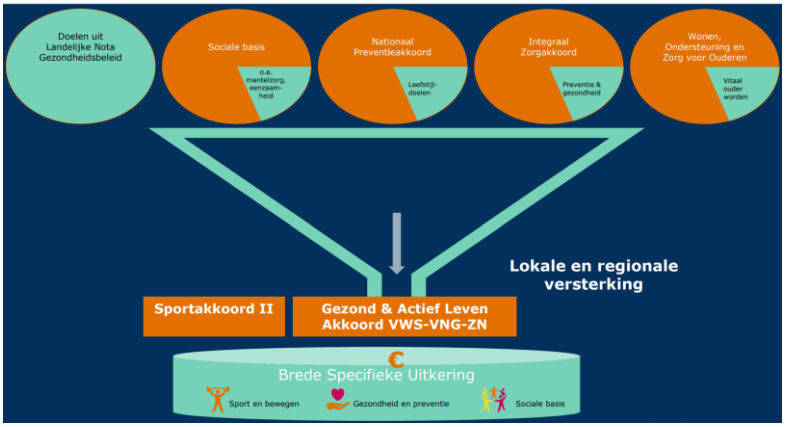

Beweging naar de voorkant (van zorg naar welzijn en preventie)

GALA: Gezond en Actief Leven Akkoord pdf (overheid.nl)
Doelen:

- Terugdringen gezondheidsachterstanden
- Een gezonde en fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten
- Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis
- Een gezonde leefstijl
- Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid
- Vitaal ouder worden
- Domein overstijgende inzet vanuit een regionale preventie infrastructuur

Provincie Limburg
Beleidskader samenleven en bestaanszekerheid Document Limburg - Bijlage 1 Beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid - iBabs Publieksportaal (bestuurlijkeinformatie.nl) Bijlage 2 Doelenboom Samen leven en bestaanszekerheid.pdf

- Armoede en laaggeletterdheid
- Jeugd die veilig, kansrijk en gezond opgroeit
- Vergroten sociale cohesie en gemeenschapszin
- Meer bewegen en sporten
- Leefbare en veilige wijken en dorpen

Regionaal gezondheidsbeleid Zuid-Limburg

Gezamenlijke ambitie (Zuid springt eruit) GGDZL_Begroting_2019.indd

In 2030 is de achterstand van Zuid-Limburg ten opzichte van de rest van Nederland met 25 procent ingelopen.

- Focus op de periode van -1 jaar tot en met 18+ (jongvolwassenen):Zuid-Limburgse kinderen moeten gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien.
- Zuid-Limburgse Gemeenten besloten eind 2018 om gezamenlijk anders te sturen op de uitvoering: Meer massa, focus, daadkracht en meerjarige aanpak
- Programma Trendbreuk

Werkplan GGDZL 2024-2026: Werkplan Trendbreuk Zuid-Limburg 2024 - 2026 | Trendbreuk Zuid-Limburg (trendbreukzuidlimburg.nl)

- Domeinoverstijgend werken en eigenaarschap van interventies en projecten bij partners krijgt steviger plek.
- Meer inzetten op de andere fasen in de doorgaande lijn, bijvoorbeeld aan de hand van een gemeenschappelijke taal en herhaling van boodschap
- Verkleinen gezondheidsverschillen, gelijke kansen, eenduidig aanbod
- Meer aandacht voor impact van (kinder)armoede, taalvaardigheid, mentaal welbevinden en voorbereiding ouderschap
- Koppeling met GALA en IZA, met name in bijvoorbeeld de ketenaanpakken Kansrijke Start en Keigezond. Insteek op doorgaande lijn

- Focus behouden op jeugd, maar Trendbreuk aanpak mogelijk benutten voor andere levensfasen
- Kennisdeling en ontmoeting binnen Zuid-Limburg
- Communicatie over ‘breken trend’ verbeteren
- Effectmeting meer communiceren, efficiënter inrichten en actief door laten werken in beleid
- Governance zo inrichten dat netwerksamenwerking wordt versterkt in hele regio

Inhoud activiteiten

Kansrijke Start	**13**
Lokale coalities Kansrijke Start	13
Basisstructuur Kansrijke Start	14
Samen voor Gezondheid II (SMOOTH)	15
Brede vroegsignalering en doorgeleiding	16
JGZ-coördinator	17
Digitale zorgpaden Kansrijke Start	18
Prenataal huisbezoek JGZ	19
Knooppunten Kansrijke Start	20
Nu niet zwanger	21
Stevig Ouderschap	22
VoorZorg	23
Geboortezorg Flex	24
Centering Zwangerschap	25
Centering Ouderschap	26
Informele Zorgnetwerken	27
Positieve Gezondheid	28
Participatie (burger, gezin en ervaringsdeskundigen)	29
Peutertijd	**30**
Gezonde kinderopvang	30
Basisschool	**31**
Gezonde school	31
Gezonde Basisschool van de Toekomst	32
Voortgezet Onderwijs	**33**
Gezonde school	31
Gezonde middelbare school van de Toekomst	33
Werk en Ouderschap	**34**
Aanvalsplan vermindering schoolverzuim door ziekte in het MBO	34
Het bevorderen van de gezondheid van MBO-studenten	35
Fase overstijgend	**36**
Academische Werkplaats Publieke Gezondheid (AWPG)	36
Kenniswerkplaats Jeugd (KWJ)	37
Coalities kinderopvang & onderwijs	38
Gezond leren leven	39
Rookvrije generatie	40
JOGG Zuid-Limburg	41
Keigezond Limburg	42
Dialoog met de jeugd	43

Regiobeelden en regioplannen (dejuistezorgopdejuisteplek.nl)

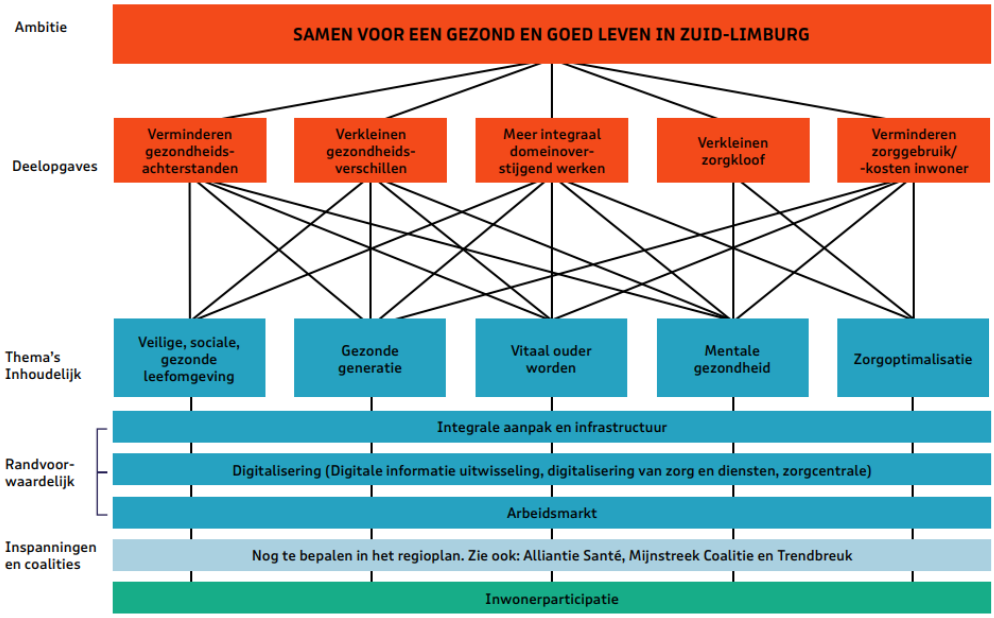

GALA thema's: 10 regionaal, 5 lokaal

Onderdeel	Thema	Lokaal of regionaal	plan
Sport en bewegen	Sportakkoord	lokaal PvA	
	Brede regeling combinatie functionarissen	Lokaal PvA	
Gezondheid en sociale basis	Terugdringen gezondheidsachterstanden (was GIDS)	Regionale visie	Lokale aanpak versterken. Regionaal JOGG doorlopende preventielijn (samen met JGZ)
	Kansrijke start	Regionale visie	Werkplan Trendbreuk '24/'26
	Mentale gezondheid	Regionale visie	Aanstellen lokale projectleider 2024 voor verkenning mogelijkheden online omgeving en advies over dekkend aanbod lokale laagdrempelige inlooppunten
	Aanpak overgewicht en obesitas	Regionale visie	Uitrol 5 pilotgemeenten Keigezond (Wo Kerkrade) naar alle gemeenten; GLI volwassenen: via huisartsen organisaties en beweegcoaches. Coördinatie van de netwerkaanpak
	Valpreventie	Regionale visie	Campagnes, ZL communicatiemateriaal, tariefafspraken paramedici. Opstellen regionale leidraad
	Leefomgeving	Regionale visie	Regionale bijeenkomst en 3 subregionale workshops per jaar gericht op creëren van een gezonde, groene en veilige leefomgeving.
	Vroegsignalering alcoholproblematiek en opgroeien in een kansrijke omgeving	Regionale visie	Datagedreven werken: 3 subregionale duidingssessies. 16 gemeenten zetten actief in op voorkomen van problematisch middelengebruik
	Wijkaanpak sociale basis, inclusief stimuleren woonvormen	Lokaal PvA	
	Mantelzorg (respijtzorg)	Lokaal PvA	
	Eén tegen eenzaamheid	Regionale visie	Kennisdeling regionaal en versterken van de lokale aanpakken op gedeelde thema's
	Welzijn op recept	Regionale visie	Lokale implementatie cf. handreiking. Versterken en borgen verbinding tussen themawerkgroep WOR en transformatietafel Mentale gezondheid.
Algemeen	Coördinatiekosten regionale aanpak preventie (overkoepelend programma)	Lokaal	
	Versterken kennisfunctie	Regionale visie	

Stadsregio Parkstad

Strategische agenda 2021-2030
Strategische-Agenda-2021-2030-web.pdf (cdn-website.com)

Focus vanuit bestuurscommissie SES Sociaal Economische Structuurversterking (SES) (parkstad-limburg.nl)
De regionale aanpak richt zich volgens het Zuid-Limburgse Trendbreuk programma op een nieuwe generatie van de geboorte tot gezinsvorming/toetreding tot de arbeidsmarkt. Daarbij staat het verbeteren van de gezondheid (bijvoorbeeld initiatieven als GBT, intensivering van Kansrijks start en het regionaal uitvoeringsprogramma Vie) het verhogen van de arbeidsparticipatie (bijvoorbeeld door het begeleiden van mensen richting werk in de regionale werkhubs) en het versterken van de onderwijsprestaties (bijvoorbeeld Rijke Schooldag). We willen deze programma's uitdrukkelijk verbinden met de (nieuwe) gebiedsontwikkelingen die vanuit de fysiek-ruimtelijke thema's tot stand komen. Complementair aan het wegwerken van achterstanden zetten we in op het versterken van de positieve gezondheid waarin gezondheid meer is dan afwezigheid van ziekte. Gezondheid vraagt op een stabiele leefomgeving, een gezonde inkomenspositie, een veilige omgeving en een sociaal netwerk. Daarom wordt erkend dat gezondheid raakt aan belangrijke beleidsvelden zoals de inrichting van de openbare ruimte, armoede, arbeidsmarkt, onderwijs, gezonde voeding, sport en cultuur. Een integrale aanpak is vereist.

Ondersteuning via Regiodeals (1 afgelopen) 2 lopend, focus op:

- **Kansrijke Start waaronder en Taalschatten**
- **Rijke Schooldagen (onderwijs en kind ontwikkeling),**
- **de (door)ontwikkeling van regionale werkhubs (onderwijs en arbeidsmarkt)**
- **het verbeteren van de gezondheid & vitaliteit van inwoners, via innovatieve werkwijzen.**

Bijlage 2 Preventiepiramide zorg

Als we naar preventie kijken vanuit de bril van 'zorg' dan wordt daarin onderstaande piramide gehanteerd:

Universele preventie: is gericht op de gehele gemeenschap of specifieke delen daarvan. Het doel is om actief de gezondheid van de bevolking te bevorderen en te beschermen. Voorbeelden hiervan zijn het waarborgen van de kwaliteit van drinkwater en het Rijksvaccinatieprogramma.

Selectieve preventie: is gericht op bevolkingsgroepen met een verhoogd risico op bepaalde aandoeningen. Het doel is om te voorkomen dat mensen met risicofactoren daadwerkelijk ziek worden. Denk aan de jaarlijkse griepprik voor 60-plussers en mensen met bepaalde aandoeningen of het bevolkingsonderzoek naar borstkanker.

Geïndiceerde preventie: is gericht op mensen met beginnende klachten om te voorkomen dat deze verergeren tot een volwaardige aandoening. Bijvoorbeeld met een beweegprogramma voor mensen met lage rugklachten of een online groepscursus voor jongeren met depressieve klachten.

Zorggerelateerde preventie: is gericht op mensen die al te maken hebben met een ziekte of aandoening. Het doel is om complicaties, beperkingen, een lagere levenskwaliteit of zelfs sterfte te voorkomen. Bijvoorbeeld met een stoppen-met-roken-programma voor COPD(chronische bronchitis en longemfyseem)-patiënten of een GLI(Gecombineerde Leefstijlinterventie) voor mensen met obesitas.

In de afbeelding hierboven is te zien wie verantwoordelijk is voor welke vorm van preventie wanneer er wordt uitgegaan van onderscheid naar ziekte. (bron: Wat is preventie? | Loketgezondleven.nl, 2024).

Vie – Leven in beweging

Met Vie – Leven in beweging werkt de gemeente Kerkrade samen met haar inwoners en maatschappelijke lokale en regionale partners aan gezondheid en vitaliteit. Het is een plek waar mensen voor elkaar zorgen, samen bewegen, van elkaar leren en samenwerken. Maar Vie is niet alleen een fysieke plek in het centrum van Kerkrade. Vie is ook de beweging die hoort bij het leven. Vie wordt zichtbaar en voelbaar, in het stadshart tot in de haarvaten van de wijken. Vie staat voor levenslang kansrijk met programma's die investeren in gezonde jeugd, vitaal ouder worden en vitale wijken. Met de inzet vaneen Kennis- en Expertisecentrum wordt Vie bovendien onmisbaar in de ambitie van de regio Zuid-Limburg om te werken aan gezondheid en vitaliteit.

Kortom: Vie is een investering in een gezonde en vitale duurzame toekomst voor Kerkrade én de regio.

www.vie-kerkrade.nl